

Т. Романюк

Марцинюк Андрій

МАРЦИНЮК Андрій (псевд. і крипт.: А. М., Ян Марцін, Селянин, Грицько Сумовитий, Я... сільський хлоп, Ядрульський хлоп, Яндрунюк та ін.; 20. 03. 1862, с. Добромірка, нині Збараз. р-ну Терноп. обл. – 16. 08. 1938, там само) – письменник, громадсько-політичний діяч. Закін. початк. школу, працював ковалем у рідному селі. Вирішал. вплив на формування його нац. світогляду й соц. переконань мав священник Г. Боднар, «один із нечисленних піонерів українського відродження». Знайомство з І. Франком та Лесем Мартовичем сприяло зацікавленням і публікаціям у прогресив. вид. Галичини: «Народ», «Хлібороб», «Радикал», «Громадський голос», «Літературно-науковий вістник». Писав вірші, новели, фейлетони на актуал. теми сільс. життя. Автор гуморист. оповідань «Хитрі пута» (1891), «Чому б бідним не дуріти» (1893), «Хлопські приятелі» (1896), «Голодишні пироги», «Запомога» (обидва – 1913), в яких зображував життя бідноти, засуджував сваволю сільс. урядовців. У публіцист. ст. «Спільність меж простим народом і його вороги», «Доля заступника громади», «Крайні потреби наших людей», «Про круте кретенство», «Причинки до пояснення еміграції» та ін. (усі – 1890–1906) виступав на захист селян, обстоював нар. освіту, застерігав від еміграції. Знач. розголосу свого часу набрала його ст. «З щасливого Поділля» («Народ», 1892, ч. 15/18) – про причини мас. еміграції насел. Поділля та Покуття у Бессарабію до Рос. імперії, яку передрукували всі укр., низка слов'ян. і нім. часописів Австро-Угорщини. Неабиякою популярністю користувалися серед студент. і гімназій. молоді коротенькі оповідання-«образки» з нар. життя. Зокрема, збереглися свідчення Я. Остапчука про вплив творів М. на студента Краків. університету, а в майбутньому видат. укр. новеліста В. Стефаника. М., разом із Я. Остапчуком та С. Шміґером, займав чільні позиції у культ.-осв. та організац.-політ. роботі в Збараз. пов. Брав безпосередню участь в організації перших читалень товариства «Просвіта» і кооп. крамничок, проводив передвиборчі віча на підтримку нар. кандидатів, зокрема І. Франка, послів до австро-угор. парламенту та галиц. сейму. Листувався з М. Грушевським, В. Гнатюком, М. Драгомановим та І. Франком.

Рекомендована література

1. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. Л., 1910;
2. Переписка Михайла Драгоманова з Михайлом Павликом. Т. 7. Чц., 1911;
3. Посмертна згадка // Діло. 1938, 28 жовт.;

4. Медведик П. К., Михайлюк І. С. Іван Франко і літературна Тернопільщина. Л., 1963;
5. Остапчук Я. Подих з недавньої бувальщини // Збаражчина: Зб. Торонто; Нью-Йорк, 1968;
6. Пилипчук Й. Андрій Марцинюк – кореспондент і сподвижник Івана Франка (до 70-річчя від дня смерті): [спомини жительки Добромірки Й. О. Пилипчук про громад. діяча і літератора] // Нар. слово. 2008, 18 лип.;
7. Остап'юк М. Одиссея мого діда Ілька Марценюка // Свобода [Тернопіль]. 2016, 15 лип.

Бібліографічний опис:

Марцинюк Андрій / Т. Романюк// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-64026>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).